

Meditatie

De toekomst van de kerk: Vastentijd

De jonge theoloog Alain Verheij vertegenwoordigt misschien als geen ander de toekomst van de kerk. Hij schreef een boek over zijn persoonlijke ervaringen met kerk en geloof, gericht op leeftijdsgenoten (twintigers en dertigers) die weinig of niets van kerk en geloof hebben meegekregen. God en ik Wat je als weldenkende 21e-eeuwer kunt leren van de Bijbel (Uitgeverij Atlas-Contact, 2018).

In het laatste nummer van het blad Petrus wordt hij geïnterviewd als kerkverlater. Als kind werd hij gedoopt in een reguliere protestantse kerk. Tijdens zijn puberteit werd hij samen met zijn ouders lid van een evangelicale gemeente. Veel vrolijkheid, maar ook scherp onderscheid tussen goed en kwaad. Als adolescent ging hij theologie studeren aan het Nederlands-Gereformeerde seminarie. Maar in de loop van de tijd bleek hij zich in deze richting ook niet thuis te voelen. "Mijn kerkverlatingen hadden te maken met de levensfasen waar ik in zat. Ík was degene die steeds veranderde." Nu voelt hij zich thuis aan de rand. "Alles wat ik nu doe, is erop gericht om ruimte te bieden aan mensen duie aan de rand van de kerk mee willen doen." (Petrus, februari 2019, p. 33)

Alain Verheij schrijft als buitenstaander, maar wel één met verstand van zaken. Een buitenstaander die voor buitenstaanders schrijft en zo probeert om bruggen te bouwen. In zijn hoofdstuk over 'De ontdekking van het lichaam' schrijft hij onder meer over voedselregels en wat dat met mensen doet. Dieetregels kunnen mensen samensmeden tot een groep. Of het nu een glutenvrij, een veganistisch of een halal-dieet is. Ze hebben hun eigen recepten, hun eigen winkels, hun eigen blogs. "Gemeenschappen vorm je het snelst rondom een tafel." (God en ik, pag. 90)

Op woensdag 6 maart begint de Vastentijd of veertigdagentijd. (De zondagen tellen niet mee, zo kom je van Aswoensdag tot Stille Zaterdag op veertig dagen.) Een eeuwenoud gebruik, dat in de woorden van Alain Verheij de laatste tijd 'iets hipper' lijkt te worden. Door associaties met gebruiken in de moderne, seculiere wereld, maakt hij voor mensen zonder religieuze achtergrond duidelijk wat de bedoeling is van vasten. Hij vergelijkt het met moderne uitdagingen, die in de media 'Challenge' worden genoemd. Zoals bijvoorbeeld de hele maand januari geen alcohol drinken, of in oktober stoppen met roken. Vormen van onthouding die op het eerste gezicht niets met religie te maken lijken te hebben.

Vasten kan op allerlei manieren. Je kunt in de veertig dagen voorafgaand aan Pasen geen vlees eten, alcohol laten staan, minder tv kijken, social media mijden of koffie laten staan. Allemaal zaken die verstandig klinken en toch moeite kosten. Als je er maar iets van leert. Een leuke variant die Verheij zelf ooit heeft geprobeerd is veertig dagen lang alleen maar positieve tweets de wereld in slingeren. (Verheij is actief twitteraar, die zichzelf ooit heeft benoemd tot 'theoloog des twitterlands'.)

"Wie aan het vasten is, gaat altijd door een soort oordeel heen. Dat geldt niet alleen voor het christelijke gebruik. Ook seculiere detoxperiodes dragen een oordeel in zich.

Afslankmethodes hebben het zelfs vaak over 'zondigen'. Op een bepaalde manier straf je jezelf en je lichaam, gepland en gecontroleerd, in de hoop dat je je na die periode nuchterder en schoner en gezonder voelt." (p. 95)

Alain Verheij onderscheid drie doelen van een vastenperiode. Allereerst bezinning. Een rustmoment om te reflecteren hoe het gaat in je leven. Op je werk, in je relaties, met je geest... Een periode van anderhalve maand bezinning kan weldadige inzichten opleveren. Het tweede doel is solidariteit met andere mensen: mensen die lijden, die honger hebben, die het op wat voor manier dan ook moeilijk hebben. Een tijd van idealisme, van aandacht voor de wereld om je heen. Tenslotte noemt hij het 'platte' doel van matiging. Afkicken van een overdaad aan suiker, koffie, drank of wat dan ook. Het kan heel heilzaam zijn om je lichaam even niet gedachteloos vol te stoppen met wat er niet goed voor is.

Zoals Alain Verheij het beschrijft is vasten een eeuwenoud ritueel dat ook in onze moderne, seculiere tijd nog levensvatbaar en zinvol is.

Of we nu wel of geen vlees eten of alcohol drinken de komende weken, of we onszelf als religieus beschouwen of niet: bezinning, solidariteit en matiging zijn zinvolle manieren om ons als mensen tot onszelf en onze medemensen te verhouden.

Ds. Sara Dondorp

Gepubliceerd in de Schakel, maandblad van de protestantse gemeente te Chaam, maart 2019.